

ENSIMMÄISET SOPIMUKSET

Toisen maailmansodan aikaansaama tuho sekä idän ja lännen välisen vastakkainasettelun jatkuva uhka tekivät Ranskan ja Saksan välisestä sovinnosta elintärkeän päämäärän. Pariisin sopimuksella vuonna 1951 toteutettu hiili- ja terästeollisuuden yhdistäminen kuuden Euroopan valtion kesken oli ensiaskel kohti Euroopan yhdentymistä. Vuoden 1957 Rooman sopimuksilla lujitettiin yhdentymisen perustaa ja ajatusta näiden kuuden valtion yhteisestä tulevaisuudesta.

OIKEUSPERUSTA

- Euroopan hiili- ja teräsyhteisön (EHTY) perustamissopimus^[1] eli Pariisin sopimus allekirjoitettiin 18. huhtikuuta 1951, ja se tuli voimaan 25. heinäkuuta 1952. Siinä kuusi Euroopan valtiota sitoutui ensimmäistä kertaa yhdentymiseen. Perustamissopimuksella muodostettiin yhteisön rakenteen perusta: siinä luotiin ”korkeaksi viranomaiseksi” kutsuttu toimeenpaneva elin, parlamentaarinen edustajakokous, ministerineuvosto, tuomioistuin ja neuvoa-antava komitea. EHTYn perustamissopimus tehtiin 97 artiklansa mukaisesti 50 vuodeksi. Sen voimassaoloaika päättyi 23. heinäkuuta 2002. Euroopan unionin perussopimukseen (sopimus Euroopan unionista ja sopimus Euroopan unionin toiminnasta) liitetyn pöytäkirjan N:o 37 mukaisesti EHTYn nettovarallisuus perustamissopimuksen voimassaolon päättymisen hetkellä ohjattiin hiili- ja terästeollisuuden tutkimukseen hiili- ja terästudkimusrahaston kautta.
- Euroopan talousyhteisön (ETY) perustamissopimus ja Euroopan atomienergiayhteisön (Euratom) perustamissopimus eli Rooman sopimukset allekirjoitettiin 25. maaliskuuta 1957, ja ne tulivat voimaan 1. tammikuuta 1958. Toisin kuin EHTYn perustamissopimus, Rooman sopimukset tehtiin ”rajoittamattomaksi ajaksi” (ETYn perustamissopimuksen 240 artikla ja Euratomin perustamissopimuksen 208 artikla), minkä ansiosta ne saivat lähes perustuslainomaisen aseman.
- Kuusi perustajajäsentä olivat Alankomaat, Belgia, Italia, Luxemburg, Ranska ja Saksa.

[1]Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimus, EHTY:n perustamissopimus: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=legissum:xy0022>

TAVOITTEET

- EHTYn perustajat myönsivät, että se oli vasta ensimmäinen vaihe matkalla kohti ”Euroopan liittovaltiota”. Yhteisillä hiili- ja teräsmarkkinoilla haluttiin kokeilla järjestelyä, joka voitaisiin vähitellen laajentaa muille talouden aloille ja josta lopulta kehittyisi poliittisesti yhdentynyt Eurooppa.
- Euroopan talousyhteisön tavoitteena oli luoda yhteiset markkinat, joilla tavarat, henkilöt, pääoma ja palvelut voisivat liikkua vapaasti.
- Euratom perustettiin koordinoimaan ydinainetoimituksia ja valtioiden jo käynnistämiä tai valmisteilla olevia tutkimusohjelmia, jotta ydinenergiaa voitaisiin käyttää rauhanomaisiin tarkoituksiin.
- Kolmen perustamissopimuksen johdannot paljastavat yhtenäisen ajattelun, joka innoitti yhteisöjen luomiseen: vakaan uskon tarpeeseen saada Euroopan valtiot rakentamaan yhteistä tulevaisuutta, koska vain näin se oli ohjattavissa.

PERUSPERIAATTEET

Euroopan yhteisöt (EHTY, ETY ja Euratom) syntyivät eurooppalaisen aatteen kypsyttyä hiljalleen. Tämä kehitys liittyi erottamattomasti maanosaa mullistaneisiin tapahtumiin. Perusteellisuus, erityisesti terästeollisuus, oli järjestettävä uudelleen toisen maailmansodan jälkeen. Euroopan tulevaisuus, jota uhkasi idän ja lännen välinen vastakkainasettelu, rakentui Ranskan ja Saksan väliselle sovinnolle.

1. Ranskan ulkoministerin Robert Schumanin 9. toukokuuta 1950 esittämää suunnitelmaa voidaan pitää Euroopan yhteisön lähtökohtana. Hiili- ja terästeollisuus oli tuolloin erittäin symbolinen valinta. Kivihiilikaivokset ja terästeollisuus muodostivat 1950-luvun alussa perusteellisuuden, jolle maiden valta perustui. Tämän ilmeisen taloudellisen edun lisäksi Ranskan ja Saksan voimavarojen yhdistämisellä haluttiin tehdä loppu maiden välisestä vihamielisyydestä. Robert Schuman lausui 9. toukokuuta 1950: ”Eurooppaa ei rakenneta hetkessä eikä millään kokonaisratkaisulla. Siihen tarvitaan käytännön toimenpiteitä, joilla luodaan ensin aito yhteisvastuullisuus.” Tämä oli periaatteena, kun Ranska, Italia, Saksa ja Benelux-maat (Belgia, Alankomaat ja Luxemburg) allekirjoittivat Pariisin sopimuksen, jossa taataan erityisesti

- tavaroiden vapaa liikkuvuus ja tuotantolähteiden vapaa saatavuus
- markkinoiden jatkuva valvonta sellaisten toimintahäiriöiden välttämiseksi, jotka edellyttäisivät tuotantokiintiöiden asettamista
- kilpailusääntöjen ja hintojen avoimuuden periaatteen noudattaminen
- alan nykyaikaistamisen tukeminen ja tuotannon uudelleen suuntaaminen.

2. Ranska vastusti Saksan sotavoimien uudelleenvarustamista. Kun perustamissopimus oli allekirjoitettu, René Pleven esitteli ehdotuksensa eurooppalaisesta armeijasta. Neuvottelut Euroopan puolustusyhteisöstä käytiin vuonna 1952, ja sen jälkeen oli tarkoitus luoda poliittinen yhteisö. Kummatkin hankkeet

hylättiin Ranskan kansalliskokouksen kieltäytyttyä 30. elokuuta 1954 hyväksymästä perustamissopimuksen ratifiointia.

3. Euroopan yhdentymispyrkimykset aloitettiin Euroopan puolustusyhteisön kariutumisen jälkeen uudelleen kesäkuussa 1955 Messinan konferenssissa, jossa luotiin tulliliitto ja atomienergiayhteisö. Ne johtivat ETYn ja Euratomin perustamissopimusten allekirjoittamiseen.

a. ETYn perustamissopimuksessa (Rooman sopimuksessa)[2] määrättiin muun muassa

- tullien poistamisesta jäsenvaltioiden väliltä
- yhteisen ulkoisen tullitariffin luomisesta
- yhteisen maatalous- ja liikennepolitiikan perustamisesta
- Euroopan sosiaalirahaston perustamisesta
- Euroopan investointipankin perustamisesta
- jäsenvaltioiden keskinäisten suhteiden lähentämisestä.

Näiden tavoitteiden toteuttamiseksi ETYn perustamissopimuksessa esitetään toiminnan pääperiaatteet ja määritetään yhteisön toimielinten lainsäädäntävallan rajat. Sopimuksessa määritellään yhteiset politiikat: yhteinen maatalouspolitiikka (38–43 artikla), liikennepolitiikka (74 ja 75 artikla) ja yhteinen kauppapolitiikka (110–113 artikla).

Yhteismarkkinoilla haluttiin taata tavaroiden vapaa liikkuvuus ja tuotannon tekijöiden liikkuvuus (työntekijöiden ja yritysten vapaa liikkuvuus, palvelujen tarjoamisen vapaus sekä pääomanliikkeiden vapauttaminen).

b. Euratomin perustamissopimuksella[3] tähdättiin hyvin kunnianhimoisiin tavoitteisiin ja erityisesti ”ydinteollisuuden nopeaan rakentamiseen ja kasvuun”. Sopimuksen tavoitteita oli kuitenkin rajoitettava ydinteollisuuden mutkikkaan ja aran luonteen vuoksi, sillä alaan liittyy jäsenvaltioille elintärkeitä etuja (puolustus ja kansallinen riippumattomuus).

4. Samaan aikaan Rooman sopimusten kanssa allekirjoitettiin ja tuli voimaan yleissopimus tietyistä Euroopan yhteisöille yhteisistä toimielimistä. Yleissopimuksessa oli päätetty, että parlamentaarinen edustajakokous ja tuomioistuin olisivat yhteisiä. Tämä yleissopimus raukesi 1. toukokuuta 1999. Jäljelle jäi toimeenpanoelinten yhdistäminen. Toimielinten yhdistäminen viimeisteltiin 8. huhtikuuta 1965 Euroopan yhteisöjen yhteisen neuvoston ja yhteisen komission perustamisesta tehdyllä sopimuksella[4], jota kutsutaan sulautumissopimukseksi.

Tästä alkoi ETYn ensisijaisuus EHTYyn ja Euratomiin nähden. Sopimus merkitsi talousyhteisön yleisen järjestelmän voittoa rinnakkaisista alakohtaisista yhteisöistä ja sen toimielinten perustamista.

Ina Sokolska
05/2019

